

Так, для оцінки фінансової безпеки банку використовується інтегральний показник із значенням у 130 балів, а «сіра зона» має свій інтервал у $\pm 10\%$ від нормативного значення.

Розподіл балів з урахуванням значення показника наведений в табл. 4.

За результатами аналізу банк може отримати один з трьох типів оцінки рівня фінансової безпеки: критичний (менше 80 балів), недостатній (80-110 балів), достатній (110-130 балів). Критична оцінка означає серйозне порушення рівня фінансової безпеки банку. Недостатня оцінка свідчить про наявність певних проблем у діяльності банку, які в майбутньому можуть стати причиною виникнення кризи. Достатня оцінка відповідає задовільному рівню фінансової безпеки банку.

Застосування в методиці інтегрального показника дозволяє всебічно оцінити діяльність банку, а коригування бальної оцінки на «сіру зону» має за мету довести формальну кількісну оціночну процедуру до практично реальної ситуації, в якій функціонує той чи інший банк.

Таблиця 4

Розподіл балів з урахуванням значення показника

Параметр показника	Кількість балів
Гірше за нижній поріг «сірої зони»	0
Гірше за норматив, але вище за нижній поріг «сірої зони»	5
Краще за норматив, але гірше за верхній поріг «сірої зони»	7,5
Краще за норматив і вище за верхню межу «сірої зони»	10

Література:

1. Вовк В.Я. Теоретичні засади забезпечення фінансової безпеки банку / В.Я. Вовк // Проблеми економіки. – 2012. – №4. – Режим доступу: http://www.problecon.com/pdf/2012/4_0/200_204.pdf.
2. Коковіхіна О.О., Високорода М.С. Фінансова безпека комерційного банку: подальше удосконалення визначення / О.О. Коковіхіна, М.С. Високорода // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – №45. – с.253-256.
3. Официальный сайт Национальной библиотеки им. Вернадского [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2007-1/txts/07mpvppb.htm/.
4. Официальный сайт Национального банка Украины [Электронный ресурс] – Режим доступа: www.bank.gov.ua/bank_supervision/Dynamics/2001-last.htm.

Sysolina N.P.

Ph.D, Associate Professor

Savelenko G.V.

assistant

Kirovograd national technical university, Kirovograd, Ukraine

ECONOMIC SYSTEM SECURITY ENGINEERING COMPANIES

Сисоліна Н.П.

к.е.н, доцент

Савеленко Г.В.

асистент

Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В статті розглядається комплексний підхід до забезпечення системи економічної безпеки на сучасних машинобудівних підприємствах. Наведено основні існуючі напрями аналізу економічної безпеки та методіку визначення системного підходу до її оцінки

Ключові слова: економічна безпека підприємства, комплексна оцінка загроз

In the article says about the integrated approach to economic security systems on the modern machine-building enterprises. Been given the main directions of analysis of existing economic security and method of determining a systematic approach to its assessment

Keywords: economic security the enterprises, a comprehensive assessment of threats

В сучасних ринкових умовах система економічної безпеки машинобудівних підприємств є актуальним завданням захисту українських економічних інтересів. Загроза зниження рівня економічної безпеки вітчизняних машинобудівних підприємств обумовлена інерційністю їх структури виробництва, підвищенням фізичного зносу обладнання, технологічною відсталістю, тощо.

Метою статті є напями покращення управління системою економічної безпеки машинобудівних підприємств України.

Значний вклад у дослідження економічної безпеки підприємства внесли такі вчені-економісти: Дацків Р. [1], Кірієнко А.В. [2], Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. [3], Шликов В. [4] тощо. Було розроблено багато ґрунтовних методичних підходів до оцінки рівня економічної безпеки.

Взагалі категорія «безпека» як наука розглядається з різних позицій. Зокрема, з позицій ризикованості безпека – це відсутність ризику, пов'язаного з можливістю завдання різного роду збитків.

Ризики можна класифікувати за різними ознаками (наприклад, рис. 1).

Рис. 1. Класифікація ризиків

До фінансового ризику ще відносять ризик банкрутства як ділових партнерів підприємства (контрагентів, реалізаторів, постачальників), так і самого підприємства. Також ризики можуть бути класифіковані і по інших ознаках, наприклад, виділяють ризики чисті і спекулятивні, динамічні і статичні, абсолютні і відносні. Так, чисті ризики означають

можливість отримання збитків або нульового результату тощо.

Для забезпечення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств необхідно здійснювати патентний пошук, впроваджувати інноваційний продукт. Особливо ускладнюється система управління ризиком у проекті, адже саме інноваційні проекти є найризикованішими через невизначеність результату на початкових етапах виконання проекту. Тож подальшим важливим завданням удосконалення структури процесів управління інноваційними проектами вважаємо визначення процесів управління інтелектуальною власністю та їх системну інтеграцію в архітектуру процесів управління Agile-проектів [5, с.121, 122].

В [6, с.146] поняття «економічна безпека підприємства розглядається з наступних позицій: стан потенційної жертви об'єкта небезпеки; здатність підприємства ефективно використати ресурси та наявні ринкові можливості в умовах цілеспрямованої руйнуючої дії ззовні або із самого підприємства; відсутність небезпек і загроз; систему, побудовану на принципах стійкості, саморегуляції, цілісності тощо.

Отже, основні підходи до визначення економічної безпеки підприємства це здатність до ефективного використання ресурсів, реалізації і захисту економічних інтересів, захисту проти економічних злочинів, наявності конкурентних переваг, захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Багатогранність поняття «економічна безпека підприємства» дає змогу розглядати його з точки зору стану: ефективності використання ресурсів, виробничої системи, економічного розвитку, захищеності діяльності та інтересів, гармонізації останніх.

Оцінка системи економічної безпеки підприємства приведена на рис. 2.

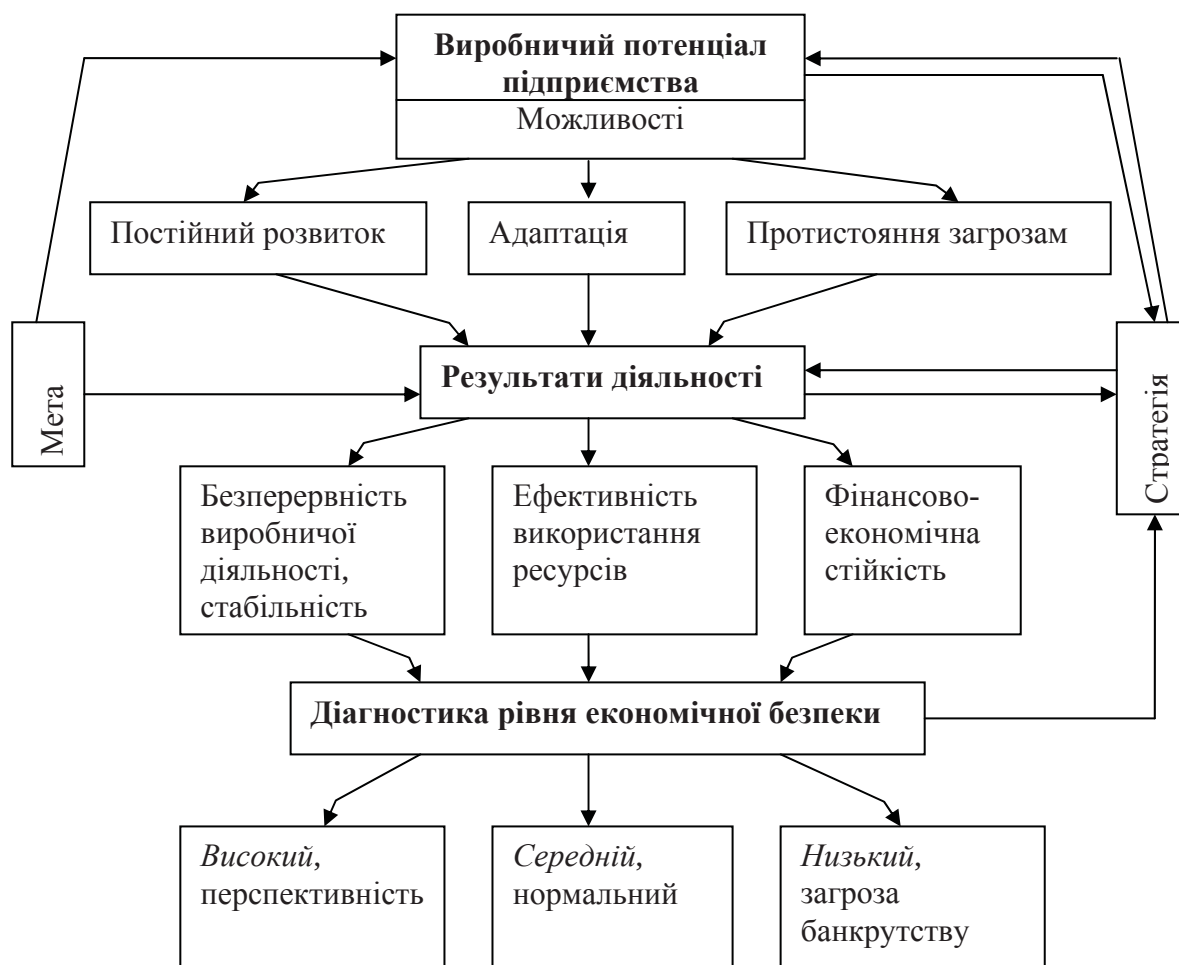

Рис. 2. Схема обґрунтування градації рівнів економічної безпеки підприємства

До основних елементів системи економічної безпеки підприємства належать [7]:

захист комерційної таємниці й конфіденційної інформації; комп'ютерна безпека; внутрішня безпека; безпека будинків і споруд; фізична безпека; безпека зв'язку; безпека господарсько-договірної діяльності; безпека перевезень вантажів і осіб; безпека рекламних, культурних, масових заходів, ділових зустрічей і переговорів; протипожежна безпека; екологічна безпека; конкурентна розвідка; інформаційно-аналітична робота; пропагандистське забезпечення, соціально-психологічна, профілактична робота серед персоналу і його навчання з питань економічної безпеки; експертна перевірка механізму системи безпеки; техніко-технологічна безпека; кадрова безпека; виробнича безпека; фінансова безпека; податкова безпека; інтерфейсна безпека; безпека матеріалів; силова безпека тощо.

При такому складі елементів системи економічної безпеки вона інтегрується в ресурсно-функціональний підхід при проведенні оцінки та аналізу її рівня (рис. 3).

Рис. 3. Система економічної безпеки підприємства [8, с. 39]

Якщо машинобудівне підприємство виділяє ресурси лише на обслуговування свого функціонування, то виходом системи звичайно буде функціонування, але при кращій комбінації ресурсів, при кращому менеджменті та сприятливих зовнішніх умовах виходом може бути й ефективне функціонування.

Для того, щоб машинобудівне підприємство почало подальший розвиток необхідно крім коштів на функціонування виділяти кошти на поточне забезпечення його економічної безпеки. Як тільки розпочинаються процеси розвитку, небезпека постійно наростає у зв'язку зі стрімкішим рухом та розхитуванням системи як внутрішньо так і з зовні.

Для оцінки передумов досягнення певного рівня та поточного рівня економічної безпеки машинобудівного підприємства необхідне проведення оцінки та аналізу не тільки досягнутого рівня економічної безпеки підприємства, а й його нарощування (або виснаження) потенціалу, тобто оцінки накопичення підприємством здатностей до формування високого рівня в майбутньому.

Для вимірювання стану економічної безпеки машинобудівного підприємства необхідно враховувати також методи, які застосовують для оцінки економічної безпеки країни: моніторинг основних соціально-економічних показників і співставлення їх з граничними значеннями; експертна оцінка; аналіз й обробка сценаріїв; оптимізація; теоретико-ігрові методи; багатовимірний статистичний аналіз; теорія штучних нейронних мереж [9, с. 43 – 46].

Аналіз показав, що існують наступні підходи до оцінки економічної безпеки підприємства: індикаторний (пороговий), ресурсно-функціональний на основі теорії економічних ризиків та комплексний.

Динамічні зміни економічної безпеки машинобудівного підприємства багато в чому залежать від стадії життєвого циклу, на якому воно знаходиться. На стадії створення підприємства основними загрозами щодо забезпечення економічної безпеки виступають загрози від неправильного позиціонування підприємства на ринку і від помилок при створенні продукту. Вони можуть виявитися катастрофічними як для підприємства, яке лише створюється, так і деякий час розвивається. На цій стадії життєвого циклу підприємства виникає гостра необхідність у дотриманні комерційної таємниці.

Сутність процесу забезпечення економічної безпеки машинобудівного підприємства можна виразити у вигляді функції такого типу:

$$F(x, q, \dots, z) \rightarrow \min, \quad (1)$$

де x - витрати на технологічні заходи для дотримання норм;

q - втрати від штрафних санкцій за порушення норм;

z - втрати від закриття для продукції підприємства ринків інших держав тощо.

Комплексний показник економічної безпеки машинобудівного підприємства повинен мати вигляд:

$$K_i = \sum_{j=1}^m a_{ij} z_{ij} \quad (2)$$

де a_{ij} – вагові коефіцієнти, що визначають ступінь внеску j -го показника в економічну безпеку машинобудівного підприємства;

z_{ij} – значення вхідних показників;

m – кількість показників.

Цей показник дорівнює 1 тоді, коли всі показники набувають «найкращих», або оптимальних, значень, і 0 тоді, коли всі показники «найгірші».

Методика містить такі етапи конструювання комплексної оцінки економічної безпеки: формування множини показників; визначення характеристичних (оптимальних та граничних) значень показників; визначення вагових коефіцієнтів.

Таким чином, комплексний та системний підходи до організації економічної безпеки на машинобудівному підприємстві забезпечать повною мірою його надійний захист. Система економічної безпеки підприємства є структурованим комплексом стратегічних, тактичних та оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та на формування унікальних здатностей протистояти цим загрозам в майбутньому.

До основних завдань системи економічної безпеки машинобудівного підприємства включаються: захист законних прав і інтересів підприємства і його співробітників; збір вихідної інформації щодо можливості виникнення загроз; оцінка та аналіз основних ризиків підприємства; вивчення партнерів, клієнтів, конкурентів, кандидатів на роботу; виявлення, попередження і припинення можливої протиправної та іншої негативної діяльності співробітників підприємства на шкоду його безпеці; вироблення та прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень щодо стратегії й тактики забезпечення економічної безпеки підприємства; здійснення постійного контролю за ефективністю функціонування системи економічної безпеки, удосконалення її елементів тощо.

З урахуванням перерахованих завдань, умов конкурентної боротьби, специфіки бізнесу, технологічних особливостей, конкурентної стратегії, стадії життєвого циклу підприємства вибудовується його система економічної безпеки. Система економічної безпеки кожного підприємства, зокрема машинобудівного, хоча індивідуальна, проте повинна бути комплексною.

Література:

1. Дацків Р. М. Економічна безпека у глобальному вимірі / Р. М. Дацків // Актуальні проблеми економіки. - 2004. - № 7 (37). - С. 143-153.

2. Кірієнко А. В. Механізм досягнення і підтримки економічної безпеки підприємства : автореф. дис. на здобуття наук, ступня канд. екон. наук : спец. 08.06.01 «Економіка підприємства і організація виробництва» / Київський нац. екон. ун-т / А. В. Кірієнко. - К., 2000. – 19 с
3. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : [монографія] / Козаченко Г. В., Пономарьов В. П., Ляшенко О. М. - К. : Лібра, 2003. - 280 с.
4. Шлыков В. В. Экономическая безопасность предприятия / В. В. Шлыков // ЭКО. – 2002. - № 11. – С. 94 – 99.
5. Інноваційна діяльність: стимули та перешкоди: Монографія / Петрова І.Л., Шпильова Т.І., Сисоліна Н.П. За наук. ред. проф. Петрової І.Л. – К.: Дорадо, 2010.-320с.
6. Вітка Н. Є. Еволюція поглядів на економічну безпеку підприємства. / Н. Є. Вітка // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Вип. 1. – Том 2. – 2013. – С. 143 – 147.
7. Бекряшев А. К. Теневая экономика и экономическая преступность / А. К. Бекряшев, И. П. Белозеров. – Электронный учебник / Режим доступа: <http://newasr.omskreg.ru/bekryash/index.htm>
8. Отенко І. П. Економічна безпека підприємства: навчальний посібник / укл. І. П. Отенко, Г. А. Іващенко, Д. К. Воронков. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012 – 256с.
9. Андрощук Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. - К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2000. - 398 с.

Talalaev V.A.

Candidate of Technical degree, associate professor of Business Administration and Foreign Activity Management Chair

Terexovskaya V.I.

Professor assistant of Business Administration and Foreign Activity Management Chair
Poltava university of economy and trade

METHODOLOGICAL BASES OF CREATION AND INTRODUCTION OF PROCESNOORIENTIROVANNYKH OF SYSTEMS OF SAFETY OF ORGANIZATIONS

Талалаев В.А.

к. т. н., доцент кафедры менеджмента

Тереховская В.И.

ассистент кафедры менеджмента

Полтавский университет экономики и торговли

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЗДАНИЯ И ВНЕДРЕНИЯ ПРОЦЕССНООРИЕНТОВАННЫХ СИСТЕМ БЕЗОПАСНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье рассмотрены методологические принципы относительно создания процессноориентированных систем управления безопасностью как составляющей существующей в организации системы менеджмента. Исследована проблема стойкости организации и ее бизнес-процессов. Сформирована концептуальная структура системы безопасности организации и предложен общий алгоритм обеспечения ее безопасности.

Ключевые слова: *процессноориентированные системы, профиль угроз, угрозустойчивость, угрозозащищенность, впечатлительность бизнес-процессов.*

The article deals with the methodological principles of creation of process oriented safety management systems t as a as part of the existing management system of the company. The problem of the stability of the company and its business processes is studied. The conceptual structure of the system security has been formed. A general algorithm security company and its business processes is proposed.

Key words: *Process-oriented system, the profile of threats, resistance to threats, threats protection.*

Проблема безопасности организаций в современных условиях глобализирующегося мира из состояния альтернативности и дискуссионности перешла к перманентному состоянию поиска адекватных и относительно мало затратных систем ее обеспечения в системах современного менеджмента организаций. Учитывая широкое распространение в системах менеджмента процессных моделей управления, актуализируется задача построения и применения систем безопасности, которые соответствуют процессным представлениям по решению общих и специфических задач управления бизнес-процессами организации. Как